

Barva

Pro zájemce o výtvarnou fotografii se spojení slov podzim, Blatná a fotofestival stalo téměř mantrou, vždyť letošní Blatenský fotofestival se konal již poosmnácté. Jeho pravidelní účastníci a příznivci vždy s napětím očekávají, jaké téma bude vyhlášeno pro další rok. V uplynulých ročnících byla prozkoumána mnohá tradiční i abstraktní témata, doposud ale téma nebylo zároveň prostředkem fotografického vyjádření. Letos se tématem totiž stala barva. K tomu je nutno předeslat, že jakkoli pokusy o pochopení fyzikální a chemické podstaty optického barevného zachycení reality se objevovaly již ve druhé polovině devatenáctého století souběžně s vývojem nebarevné fotografie, dokumentární barevné fotky byly časopisecky otištěny až v polovině století dvacátého a první barevné výtvarné fotografie byly v newyorském Muzeu moderního umění vystaveny teprve v roce 1974. Za železnou oponu se barevná fotografie probíjela ztuha a pozvolna. Není tedy překvapivé, že laická česká veřejnost měla představu o výtvarné fotografii takřka do současnosti spojenou především s fotografií černobílou. Letošní Blatenský fotofestival lze tak s trochou nadsázky vnímat i jako příspěvek ke změně veřejného mínění.

Reprezentativní ukázkou rozmanitosti způsobů vyjádření a emociálních možností barevné fotografie jsou výstavy čtyř výrazných osobností, jejichž umělecké začátky byly spojeny s černobílou fotografií druhé poloviny minulého století, stejně jako s rozvojem fotografického uměleckého školství a reklamní fotografie. V Městském muzeu Blatná lze až do 12. listopadu shlédnout fotografický soubor s názvem Zaostřeno na barvu, jehož autorem je Vladimír Birgus, a soubor nazvaný V tichém pulsu Václava Podestáta. V prostorách Starého paláce blatenského zámku měla veřejnost vzácnou příležitost, protože jen v době konání festivalu, prohlédnout fotografie Josefa Hníka a Vladimíra Kozlíka. Autoři fotografií kromě již nežijícího Vladimíra Kozlíka také osobně uvedli své výstavy a setrvali v Blatné po všechny festivalové dny.

Vladimír Birgus je asi nejkomplexnější osobností soudobé české fotografie, tvůrce fotografií představených na desítkách autorských výstav a zastoupených v tuzemských i zahraničních sbírkách, významný historik fotografie, který vydal desítky publikací zaměřených zejména na českou fotografickou předválečnou avantgardu, stejně jako kurátor mezinárodních výstav a organizátor fotografického uměleckého života. Neméně významná je jeho pedagogická práce jako profesora, zakladatele a vedoucího Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. Patří k prvním českým fotografům, kteří již v osmdesátých letech souběžně s černobílou fotografií zkoumali ve své tvorbě možnosti vyjádření emocí a psychologického

působení na diváka prostřednictvím barvy. V Blatné vystavoval již v roce 2015, lze tedy i v tomto relativně krátkém časovém rozmezí sledovat jeho nezaměnitelný autorský rukopis na pozadí uměleckého vývoje. Vystavené nearanžované fotografie, v nichž barva je médiem nesoucím informaci i emoci, jsou dotěrnou zprávou o globalizovaném světě, v němž odvrácenou stranou společenského bohatství a technických vymožeností je hektický životní styl, rozbujelý individualismus, lidské míjení, osamělost a skrývané psychické utrpení. Kompoziční a estetická promyšlenost fotografií však zároveň odsouvá realitu do pozadí a povyšuje dokument na výsostné umění poskytující prostor divákově prožitku.

Václav Podestát je mladším souputníkem Vladimíra Birguse. Stejně jako on se od osmdesátých let minulého století věnuje dokumentární fotografii a později souběžně s černobílou, sociálně zaměřenou fotografií vytváří ve své volné tvorbě i barevné dokumentární cykly. Je rovněž pedagogem na Institutu tvůrčí fotografie a habilitoval se na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Kromě své autorské tvorby a pedagogické činnosti působí také jako kurátor výstav Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici. Soubor V tichém pulsu je dalším tvůrčím rozvinutím předchozích černobílých i barevných cyklů, kde jsou v centru pozornosti lidé. Autorovo citlivé přemýšlení o lidském údělu zobrazené prostřednictvím modelace prostoru barvou, nezřetelnou perspektivou, kontrastem detailu a celku či souběhem několika mimochodných dějů vzrušuje záhadností a jemnou melancholií.

Josef Hník je reprezentantem poválečné generace fotografů, která je spojena s uměleckou černobílou fotografií a tradičními žánry jako je krajina, zátiší, portrét či akt. Profesionálně se věnoval reklamní fotografii, později i filmové reklamě, ve svobodných poměrech založil vlastní reklamní agenturu. Ve své volné tvorbě záměrně používal historické fotografické postupy a techniku. S nástupem digitálních technologií tuto vynalézavost a technickou zdatnost originálně využil ke svým sdělením o stavu lidské civilizace. V Blatné byl představen jeho nejnovější projekt nazvaný My lidé, jehož základem jsou agenturní fotografie soudobých válečných konfliktů stažené z internetu a digitální technikou barevně a povrchově přetvářené v obrazová mementa lidské brutality, utrpení nevinných obětí i konečnosti lidského života evokující podobu s cyklem Hrůzy války vytvořeném španělským malířem Franciscem Goyou v době napoleonských tažení. Záměrné použití omezené barevné škály založené na černé, hnědé, okrové a jejich dalších zemitých odstínech podvědomě spojovaných se smrtí a rozkladem autor na vernisáži vysvětlil otupělou vnímavostí soudobého diváka vlivem každodenní záplavy jásavých barev používaných médii všeho druhu. O tom, že tento záměr funguje, není pochyb.

Životní dráha předčasně zemřelého fotografa Vladimíra Kozlíka byla rovněž spjata s pedagogickou činností a reklamní fotografií. Od osmdesátých let působil jako externí pedagog a později vedoucí katedry fotografie na FAMU, byl vedoucím oboru fotografie na pražské Střední škole pro reklamu a umění Michael a zasloužil se o akreditaci navazujícího vyššího odborného studia na této škole. Ve funkci prorektora působil na Vysoké škole kreativní komunikace. Jeho profesní tvorba zahrnovala kromě reklamy i oceňovanou knižní tvorbu a fotografické realizace v architektuře i užitém umění, zabýval se propojením fotografie s hudbou i textem jako součástí fotografického obrazu. Výsostně privátním územím byla jeho volná tvorba věnující se abstrakci. Meditační cykly Hovory s Chan-šanem nebo Vesmír v mém pokoji se dotýkají základních otázek po vzniku a smyslu lidské existence. Takový je i poslední autorův soubor Per Univerzum pietně vystavený v Blatné. Základními kompozičními prostředky velkoformátových abstraktních fotografií jsou disperzní světlo, neidentifikovatelné objekty a zářící střídavě barevné linie levitující v nekonečném temném prostoru. Soubor se shodným názvem je i poslední Kozlíkovou monografií.

Vladimír Kozlík je jako zakladatel VOŠ Akademie Michael propojen i s prezentací prací studentů v oboru multimediální tvorby, kterou v Blatné uvedli její hlavní pedagogové Tomáš Třeštík, Andrea Thiel Lhotáková a Zdeněk Lhoták. Jednotlivé vystavené soubory dokládají rozmanitost využití barvy jako výrazového prostředku, ale také teoretickou a praktickou připravenost studentů pro další profesní život.

Až do 5. listopadu lze shlédnout další z hlavních výstav instalovanou v blatenském Infocentru. Její autorkou je Michaela Kročáková, fotografka mladší generace, jejíž tvorba se vztahuje k rodinnému prostředí. Fantazijní soubor Naděje se zabývá rodinou jako zázemím ve vratkých dobách i zdrojem jistot pro život budoucích pokolení.

Otevřená scéna, další již tradiční součást programu fotofestivalu, je každoročně prostorem pro experimentování, hravost a tvořivou fantazii bez ohledu na stáří, společenský či profesní status jednotlivých autorů. Letošní barevné téma rezonovalo s prostředím města, které bylo osobitě pojednáno například v pouličních fotografiích Evy Stanovské, Jany Kupčákové, Kateřiny Smid či Vladimíra Malinského. Svůj vztah k sídlištní výstavbě sedmdesátých až osmdesátých let minulého století zkoumala Simona Kala (Planeta Jižní Město) nebo jej dokumentoval Vladimír Hudeček (soubor Klepače). Neméně často se vyjevilo historické propojení umělecké fotografie s výtvarným uměním. Kromě již zmíněného souboru My lidé Josefa Hníka to také dosvědčily romantické fotografie Miroslavy Truskové vzniklé jako pocta anglickému krajináři přelomu osmnáctého

a devatenáctého století J. M. W. Turnerovi. Možná nevědomě se Lenka Pužmanová ve svých čtvercových výřezech oprýskaných zdí a plakátovacích ploch inspirovala u Vladimíra Boudníka. Obdobně "bílé" fotografie Jiřiny Hankeové z vystaveného souboru Black & White, vytvořeného společně s Jiřím Hanke, volně navazují na práce výtvarnice Adrieny Šimotové. K tomu je třeba uvést, že soubor patřil k nejvýrazněji vysloveným názorům na tvorbu v barvě, a vyzdvihnout autorku i jako básnířku.

Naproti tomu Zuzana Fajmonová se ke zkoumání historie výtvarného umění fotografickými prostředky otevřeně hlásí. Soubor fotografií vystavený v Kulturní kavárně Železářství u Šulců v rámci bloku hlavních výstav vybrala ze svého dlouhodobého projektu Umění v čase. Cíleně zde aranžuje postavy a používá barvy k reinterpretaci zásadních děl nizozemského představitele abstrakce a neoplasticismu přelomu devatenáctého a dvacátého století Pieta Mondriana. Soubor je doplněn fotografiemi z oblasti módní a reklamní fotografie, jež jsou protipólem autorčiny tvorby. I tuto výstavu lze prohlížet do 5. listopadu, stejně jako další, rozsahem i formátem menší, ale neméně zajímavé práce Michala Frýda a Tomáše Chadimy umístěné rovněž v prostorách kavárny.

Příjemným osvěžením v časově náročném přesouvání od jedné výstavy ke druhé bylo zastavení u řádivě barevných bangladéšských fotek Kamily Berndorffové instalovaných v komorním prostředí kultivované divočiny na dvorku keramičky Kláry Jánské. Tiché přítomí křížových chodeb blatenského kostela zas vyzývalo ke kontemplaci, leč hlasitý smích nad vtipnými Barevnými výjevy z venkovského života, k jejichž vytvoření autor Martin Andrlé využil vlastní rodinu, nešlo zadržet. Podrobnější zmínku by si zasloužily i další projekty, třeba zdařilé práce studentů Střední uměleckoprůmyslové školy z Uherského Hradiště, a mnohé další. Nezbyvá, než zájemcům o nové proudy v kreativní fotografii doporučit, aby navštívili příští ročník.

Jako každoročně i letos byly součástí festivalového programu tematické přednášky a projekce, o které se tentokrát postarali fotografové Vladimír Birgus a Roman Vondrouš, multižánrový umělec Jiří David a stále ostrovtipný průvodce výstavami Honza Flaška se svými Ozvěnami fotojatek, ověšený kromě ozvučovací soupravy i křiklavě žlutými motýlími křídly z dílny Kláry Jánské. Jednotlivá zastavení svým zpěvem a hrou na kytaru podbarvila místní písničkářka Eliška Walsh.

Co dodat závěrem? Úroveň Blatenského fotofestivalu stále stoupá; na výbornou dramaturgii a domácí prostředí místa dění jsme si již zvykli, vzorně typograficky upravený a redigovaný výstavní katalog se stal samozřejmostí. Letošní ročník přinesl navíc další výstavní prostory, profesionální instalaci většiny výstav a jistotu kvality prezentovaných prací. Není divu, že díky soustavné práci organizátorů se Blatná stala oblíbeným místem setkávání profesionálních i amatérských fotografů a význam tohoto svátku umělecké fotografie již dávno přesáhl svůj region.

Pro Blatenské listy v září 2023 napsala Iva Capoušková